

Në bazë të nenit 55 paragrafit 1 të Ligjit për organizimin dhe punë në organet e administratës shtetërore („Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 , 51/11 dhe “Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 96/19 dhe 110/19), si dhe në bazë të nenit 50 paragrafit 6 nga Ligji për arsim fillor (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 161/2019) ministri i Arsimit dhe Shkencës e përcaktoi Programin e shkurtuar mësimor për lëndën mësimore **Shkencat natyrore për klasën V (pestë)** të arsimit fillor nëntëvjeçar për vitin shkollor 2020/2021.

1. Hyrje

Programi i shkurtuar mësimor për lëndën mësimore Shkenca natyrore për klasën V (pestë) të arsimit fillor për vitin shkollor 2020/21 bazohet në qëllimet e parashikuara nga programi mësimor për lëndën mësimore që rregullisht realizohet në përputhje me planin mësimor.

Me programin e shkurtuar përcaktohen temat e caktuara dhe njësitë mësimore që duhet të realizohen në 159 ditë mësimore, gjatë së cilës duhet të merret parasysh fondi javor i orëve të përcaktuara në programin e rregullt, domethënë për një lëndë me 2 orë në javë parashihen 64 orë në programin e shkurtuar.

Mësimdhënësi gjatë planifikimit dhe realizimit të njësive mësimore nga programi i shkurtuar udhëhiqet nga qëllimet/ rezultatet e pritura, nocionet e përcaktuara, metodat dhe aktivitetet e përcaktuara në programin e rregullt mësimor.

2. Pasqyra e temave dhe njësive mësimore

Tema 1 – Avullimi dhe kondensimi (11 orë) (8+3)

Njësitë mësimore

1. Njohja me avullimin
2. Avullimi në jetën e përditshme
3. Përshpejtimi i avullimit
4. Njohja me kondensimin
5. Kondensimi dhe cikli i ujit
6. Evidentimi i ndryshimit të temperaturës së ujit

7. Shtuarja e materieve të ngurta në ujë
8. Veçuarja e materieve të ngurta nga lëngjet

Tema 2 – Si i shikojmë gjërat rreth nesh (10 orë) (7+3)

Njësitë mësimore

1. Burimet e dritës
2. Si udhëton drita
3. Njohja me pasqyrat
4. Përdorimi i pasqyrave
5. Sa mirë materialet e reflektojnë dritën
6. Efekti i pasqyrave të dritës
7. Drita dhe sytë tanë

Tema 3 – Lëvizja e Tokës (10 orë) (7+3)

Njësitë mësimore

1. Toka dhe Dielli
2. Vëzhgimi i lëvizjes së dukshme të Diellit
3. Ndryshimi i vendpozitës së hijeve
4. Rrotacioni i Tokës
5. Ditët dhe vitet
6. Shkenctarët dhe Sistemi Diellor

7. Gravitacioni

Tema 4 – Hijet (8 orë) (5+3)

Njësitë mësimore

1. Hulumtimi i hijeve
2. Të bërit e kukullave nga hijet
3. Ndryshimi i madhësisë së hijeve
4. Matja e intenzitetit të dritës
5. Shkenctarët dhe drita

Tema 5 – Cikli jetësor i bimëve me lule (13 orë) (9+4)

Njësitë mësimore

1. Njohja me bimët
2. Pjesët e bimëve që lulëzojnë
3. Lojet e pluhurimit dhe pllenimit
4. Pluhurimi dhe pllenimi
5. Llojet e shpërndarjes së farave
6. Cilësitë e farave dhe shpërndarja
7. Rritja e farave
8. Cikli jetësor i bimëve që lulëzojnë
9. Ngjajshmëritë dhe dallimet në ciklin jetësorë të bimëve

Tema 6 – Hulumtimi i rritjes së bimëve (12 ore) (8+4)

Njësitë mësimore

1. Efekti i dritës ndaj mugullimit
2. Efekti i lagështisë ndaj mugullimit
3. Efekti i nxehtësisë ndaj mugullimit
4. Faktorët për mugullim
5. Fotosinteza
6. Faktorët për rritjen e bimës
7. Vëzhgimi i llojeve të ndryshme të bimëve
8. Efekti i dritës me ngjyrë të ndryshme ndaj rritjes së bimës

3. Rekomandimet didaktike

Me programin e shkurtuar mësimor për lëndën mësimore **Shkenca natyrore për klasën V (pestë)** të arsimit fillor, janë përfshirë tema dhe njësi të caktuara mësimore nga programi i rregullt mësimor të cilat janë në korelacioni të ndërsjelltë dhe përbëjnë një tërësi logjike. Në pjesën *Pasqyra e temave dhe njësive mësimore* janë renditur temat dhe njësitë mësimore të përcaktuara me programin e shkurtuar mësimor që i referohen zhvillimit të përmbajtjeve të reja mësimore. Për secilën temë është dhënë numri i përgjithshëm i orëve mësimore që duhet të realizohet. Duke pasur parasyshë se është bërë renditja e njësive mësimore që i referohen zhvillimit të përmbajtjeve të reja mësimore, numrin e mberur të orëve mësimore në kuadër

të temës përkatëse mësimdhënësi e planifikon, organizon dhe realizon si orë mësimore për përsëritje, përforcim, ushtrime, kontrollim i njohurive të nxënësve, sistematizim, hulumtim etj.

Përzgjedhjen dhe kombinimin e metodave, formave dhe ecurive përkatëse në mësimdhënie, mësimdhënësi i bën drejtëpërdrejt gjatë planifikimit dhe konceptimit të mësimdhënies dhe organizimit të orës mësimore, në përputhje me afinitetet e nxënësve dhe mundësive materialo-teknike të shkollës (kushtet dhe pajisjet).

Gjatë realizimit të mësimdhënies në përputhje me programin e shkurtuar mësimor, duhet patur parasyshë rekomandimet didaktike, respektivisht format, metodat dhe aktivitetet e parapara në programin e rregullt mësimor, të cilat u referohen përmbajtjeve mësimore të përfshira në programin e shkurtuar mësimor. Rekomandohet përdorimi i TIK në çdo segment të procesit mësimor.

4. Normativi për kuadrin mësimor

Programin e shkurtuar mësimor e realizon mësimdhënësi në përputhje me normativin për kuadër mësimor të dhënë në programin e rregullt mësimor.

Programin e shkurtuar mësimor për lëndën **Shkenca naryrore për klasën V (pestë)** të arsimit fillor e miratoi

Ministri i Arsimit dhe Shkencës

Milla Carovska